

POSITION PAPER OVER DE POSITIE VAN BEGELEIDE MINDERJARIGEN¹ IN ASIEL- EN ANDERE VERBLIJFPROCEDURES

Migratie is een realiteit waarvoor we onze ogen niet mogen sluiten. Zowel meerder- als minderjarigen vluchten weg uit hun land van herkomst en komen naar België. Ook worden hier kinderen geboren uit gevluchte ouders. Eens ze in België zijn aangekomen zijn hun problemen echter nog niet van de baan. Vaak komen ze hier in een onzekere situatie terecht, waardoor zich een zeer kwetsbare groep vormt. Hierbij mogen we de minderjarigen zeker niet uit het oog verliezen. Zowel de niet-begeleide als de begeleide minderjarigen bevinden zich immers in kwetsbare posities waarvoor dringend extra aandacht nodig is.

In deze position paper zullen we verder ingaan op de positie van begeleide minderjarigen tijdens de verschillende verblijfsprocedures. Ook al kunnen zij genieten van de bescherming en de aanwezigheid van hun ouders, toch hebben zij nood aan extra bescherming en specifieke aandacht vanuit het beleid.² Zij zijn in de praktijk immers vaak afhankelijk van hun wettelijke vertegenwoordigers en waardoor ze vaak niet zelf kunnen beslissen over de stappen die worden ondernomen of over de elementen die aangebracht worden in de loop van de procedure.

Tijdens de asielprocedure bv. zijn de ouders het uitgangspunt van de procedure wanneer deze door de ouders werd gestart en wordt vaak weinig of geen rekening gehouden met de situatie van de minderjarige(n). Ook tijdens de humanitaire regularisatie³ is het niet duidelijk in welke mate de situatie van de begeleide minderjarige(n) in rekening wordt gebracht. Het is dan ook moeilijk te bepalen in welke mate de situatie van de kinderen in rekening wordt gebracht bij het nemen van een beslissing.

Het feit dat kinderen beschouwd worden als louter deel uitmakend van een gezin, zorgt er echter voor dat hun rechten - die ze overeenkomstig het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (het IVRK) los van hun verblijfsstatuut hebben - onderbelicht zijn en niet als invalshoek gebruikt worden. De Kinderrechtencoalitie vindt dan ook dat de Belgische overheid in het kader van hun asiel- en migratiebeleid moet garanderen dat begeleide minderjarigen effectief aanspraak kunnen maken op al hun rechten waaronder het non-discriminatiebeginsel, het belang van het kind, de mening van het kind, toegang tot passende informatie, maximale mogelijkheid om te leven en zich te ontwikkelen, ...

Om aanspraak te kunnen maken op hun rechten is het ook belangrijk dat kinderen een actieve rol krijgen binnen alle procedures die hen aanbelangen.

¹ De officiële term is 'begeleide minderjarige vreemdeling'. Aan de term 'vreemdeling' hangt een negatieve connotatie vast waardoor deze termen ontmenselijkend en discriminerend werken en wij willen afstappen van het gebruik er van.

² Belgisch Comité voor Hulp aan Vluchtelingen, Rapport: 'Kinderen in asiel: rekening houden met hun kwetsbaarheid en hoger belang.', 2013.

³ Art. 9bis wet 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, BS 31 december 1980, 14584 (Verder Verblijfwet).

HET BELANG VAN HET KIND

Met betrekking tot het principe van het belang van het kind is het belangrijk te wijzen op het Algemeen Commentaar⁴ dat het VN-Comité voor de Rechten van het Kind in 2013 over dit principe schreef en waarin ze duidelijk stellen dat het belang van het kind directe werking heeft. Dit wil zeggen dat het belang van het kind kan ingeroepen worden binnen het nationale rechtstelsel, zonder dat het eerst moet overgezet worden in het nationale recht.

Het belang van het kind is de belangrijkste overweging bij het nemen van beslissingen die kinderen aanbelangen. Doorheen alle fasen van de verschillende verblijfsprocedures moet het belang van het kind dan ook systematisch bepaald en in rekening gebracht worden.

Opdat een beslissing overeenkomstig het belang van het kind genomen kan worden is het noodzakelijk dat doorheen de procedures rekening wordt gehouden met het kindperspectief. Dit kan op verschillende manieren gebeuren bv. door het horen van het kind (wat later nog aan bod komt), door de advocaat, psycholoog of gezinsbegeleiders hierin een rol te laten opnemen, door steeds aandacht te hebben voor specifieke kindgerelateerde vervolgingen (genitale verminking, gedwongen huwelijken, geen toegang tot onderwijs, ...), ...

Om zeker te zijn dat er rekening gehouden werd met het belang van het kind in de beoordeling van de procedure is het noodzakelijk dat dit op een duidelijke en afdoende wijze wordt opgenomen in de motivering bij de beslissing.

Ook moet er een grondige analyse gemaakt worden van de kindspecifieke risico's en de kansen op duurzame re-integratie voor de kinderen bij een eventueel vertrek naar het land van herkomst (van de ouders). Opdat een beslissing overeenkomstig het belang van het kind genomen wordt is het immers ook belangrijk om oog te hebben voor de toekomst van de kinderen.

Hierbij is het ook belangrijk te vermelden dat begeleide minderjarigen zelf hoofdasielaanvrager kunnen zijn. Opdat minderjarigen dit recht zouden kunnen uitoefenen vragen we aan de betrokken diensten om de minderjarige duidelijke en aangepaste informatie te geven en na te gaan of een minderjarige aanspraak kan maken op eigen vervolgingsgronden die een basis kunnen bieden voor een eigen asielaanvraag.

- 1. Het belang van het kind moet steeds de belangrijkste overweging zijn wanneer er beslissingen genomen worden die kinderen aanbelangen. De Kinderrechtencoalitie vraagt dan ook aan alle bevoegde instanties om in alle procedures waarin kinderen betrokken zijn rekening te houden met het kindperspectief, kindspecifieke risico's en de kansen op duurzame re-integratie bij een eventueel vertrek.**
- 2. Het belang van het kind moet in rekening gebracht worden bij de analyse van de asielaanvraag.**
- 3. De Kinderrechtencoalitie vraagt aan de betrokken diensten om na te gaan of er eigen vervolgingsgronden zijn die een basis kunnen bieden aan de minderjarige om een eigen asielaanvraag in te dienen.**
- 4. De Kinderrechtencoalitie vraagt dat het de minderjarige ook in de praktijk toegelaten wordt om in eigen naam een aanvraag tot asiel in te dienen, zonder de tussenkomst van de ouders. Daartoe is het noodzakelijk**

⁴ VN-Comité voor de Rechten van het Kind, *General Comment No. 14 on the right of the child to have his or her interests taken as a primary consideration (art. 3, para.1)*, 29 mei 2012, CRC/C/GC/14.

dat de minderjarige tijdens zijn asielprocedure steeds toegang heeft tot de kosteloze bijstand van een jeugdadvocaat, die goed opgeleid is in het vreemdelingenrecht en het internationaal privaatrecht.

HET HOREN VAN DE BEGELEIDE MINDERJARIGE

Een van de manieren waarop rekening gehouden kan worden met het kindperspectief is het kind zelf aan het woord laten. Momenteel is het horen van begeleide minderjarigen voorzien in de procedure die gevolgd moet worden door Dienst Vreemdelingenzaken⁵ en het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en Staatlozen⁶. In de praktijk worden minderjarigen echter niet of slechts sporadisch gehoord. Gezien het feit dat minderjarigen het recht hebben gehoord te worden⁷ zou dit echter een evidentie moeten zijn, zonder dat het een verplichting kan inhouden voor de minderjarige. Dit werd ook benadrukt door het Comité voor de Rechten van het Kind, die in zijn slotbeschouwingen uit 2010 oproept om het recht van kinderen om gehoord te worden, te verzekeren binnen zowel gerechtelijke als administratieve procedures.⁸

Er is echter nood aan het inbouwen van een aantal criteria zodat kinderen op een veilige manier en in een veilige omgeving kunnen gehoord worden. Het kan immers zijn dat het kind niet wil gehoord worden, dat het informatie geeft die tegenstrijdig is aan die van de ouders, dat het andere redenen heeft dan de ouders om asiel aan te vragen, dat het kind niet wil dat zijn ouders van die informatie op de hoogte worden gesteld, ...

Zo moeten de kinderen door middel van een formele brief op de hoogte gesteld worden van hun recht om gehoord te worden.⁹ Het moet echter zeer duidelijk zijn in deze brief dat ze het recht hebben om niet gehoord te worden, zonder dat daar negatieve gevolgen aan zullen worden vastgekoppeld. Het is daarom noodzakelijk dat deze brief op een kindvriendelijke manier wordt opgesteld, in de moedertaal van het kind met uitleg over de procedure, de rechten van het kind tijdens de uitoefening van het hoorrecht, over hoe hun verhaal wel of niet kan gebruikt worden, ... (zie ook 'De begeleide minderjarige moet actief geïnformeerd worden' p.4) Jonge kinderen mogen natuurlijk niet uitgesloten worden van het recht om gehoord te worden. Wanneer zij te kennen geven ook gehoord te willen worden, mag dit dan ook niet geweigerd worden. Daarnaast is het ook noodzakelijk dat de personen waardoor het kind gehoord zal worden, een opleiding gevolgd hebben met betrekking tot omgang met kinderen, kindspecifieke interviewtechnieken en kinderrechten.

Gezien het feit dat er situaties zijn waarin kinderen niet willen dat hun ouders weet hebben van hun beweegredenen (bv. seksuele geaardheid, gedwongen huwelijk, ...) kunnen we ons afvragen of de aanwezigheid van de ouders in bepaalde gevallen bijdraagt tot een omgeving waarin het kind zich veilig genoeg voelt om vrijuit te spreken. Wij pleiten

⁵ Art. 9 koninklijk besluit 11 juli 2003 houdende vaststelling van bepaalde elementen van de procedure die dienen gevolgd te worden door de dienst van de Dienst Vreemdelingenzaken die belast is met het onderzoek van de asielaanvragen op basis van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, *BS* 27 januari 2004.

⁶ Art. 14 koninklijk besluit 11 juli 2003 tot regeling van de werking van en de rechtspleging voor het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen, *BS* 27 januari 2004.

⁷ Art. 12 IVRK.

⁸ VN-Comité voor de Rechten van het Kind, *Concluding Observations: Belgium*, 11 juni 2010, CRC/C/BEL/CO/3-4, 36 en 38.

⁹ In navolging van art. 1004/1 Ger.W., waarin het horen van een minderjarige door een rechter wordt beschreven.

er dan ook voor om in de procedures¹⁰ op te nemen dat het kind alleen vergezeld wordt door een vertrouwenspersoon. Daarnaast rijst ook de vraag of ouders op de hoogte moeten gebracht worden over wat hun kind verteld heeft in het kader van de asielaanvraag van de ouders. Op deze vraag is echter geen eenduidig antwoord mogelijk. We pleiten er dan ook voor dat gevoelige informatie moet kunnen afgeschermd worden van de ouders.

De Kinderrechtencoalitie vraagt ook aan de bevoegde diensten om de geloofwaardigheid van de ouders niet in twijfel te trekken, noch op basis van elementen aangebracht door het kind, noch op basis van een weigering door het kind om gehoord te worden.

- 5. De Kinderrechtencoalitie dringt aan op een effectieve en consequente toepassing van het recht van kinderen om gehoord te worden. Het is hierbij wel noodzakelijk dat het kind nooit verplicht wordt om gehoord te worden en dat er een aantal criteria in acht worden genomen opdat het hoorrecht op een veilige en correcte manier kan uitgevoerd worden.**
- 6. Kinderen moeten op de hoogte gebracht worden van hun recht om gehoord te worden door middel van een formele brief. In deze brief wordt op duidelijke en kindvriendelijke wijze uitgelegd hoe de procedure verloopt en wat de rechten van de minderjarige zijn. Daarnaast moet het ook duidelijk zijn dat de minderjarige nooit verplicht is gehoord te worden.**
- 7. De formele brief waarmee kinderen op de hoogte gesteld worden van hun recht om gehoord te worden moet opgezonden worden aan het verblijfadres van de kinderen.**
- 8. De Kinderrechtencoalitie pleit er voor dat in de verschillende procedures¹¹ opgenomen wordt dat het kind alleen vergezeld wordt door een vertrouwenspersoon en niet door de ouders en dat gevoelige informatie moet kunnen afgeschermd worden van de ouders.**
- 9. De Kinderrechtencoalitie vraagt ook aan de bevoegde diensten om de geloofwaardigheid van de ouders niet in twijfel te trekken, noch op basis van elementen aangebracht door het kind noch op basis van een weigering door het kind om gehoord te worden.**

DE BEGELEIDE MINDERJARIGE MOET ACTIEF GEÏNFORMEERD WORDEN

De minderjarige moet steeds op een duidelijke, kindvriendelijke en voor hen begrijpbare wijze geïnformeerd worden over zijn rechten¹², het verloop van de asiel- of andere verblijfsprocedures en alle andere zaken die daarmee verband houden.

¹⁰ Art. 9 koninklijk besluit 11 juli 2003 houdende vaststelling van bepaalde elementen van de procedure die dienen gevolgd te worden door de dienst van de Dienst Vreemdelingenzaken die belast is met het onderzoek van de asielaanvragen op basis van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, *BS* 27 januari 2004 en art. 14 koninklijk besluit 11 juli 2003 tot regeling van de werking van en de rechtspleging voor het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen, *BS* 27 januari 2004.

¹¹ Art. 9 koninklijk besluit 11 juli 2003 houdende vaststelling van bepaalde elementen van de procedure die dienen gevolgd te worden door de dienst van de Dienst Vreemdelingenzaken die belast is met het onderzoek van de asielaanvragen op basis van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, *BS* 27 januari 2004 en art. 14 koninklijk besluit 11 juli 2003 tot regeling van de werking van en de rechtspleging voor het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen, *BS* 27 januari 2004.

Hoger vroegen we reeds dat de minderjarige aan de hand van een formele brief ingelicht wordt over het recht om gehoord te worden. Om zeker te zijn dat de minderjarige ten volle begrijpt wat in de brief staat, vragen we dat de informatie uit deze brief aangevuld wordt met andere informatiekkanalen, vb. een gesprek met een maatschappelijk assistent of een begeleider van het opvangcentrum, zodat waar nodig extra uitleg kan gegeven worden.

Het informeren van de minderjarige over het verloop van de asiel- of andere verblijfsprocedures gebeurt bij voorkeur door de ouders, die daarvoor op extra ondersteuning moeten kunnen rekenen. Deze extra ondersteuning kan geboden worden door bv. de advocaat, een sociaal assistente die de procedures kent of een vertrouwenspersoon in de vorm van bv. extra informatie over de zeer technische asiel- en verblijfsprocedures en verdere mogelijkheden, ...

10. De Kinderrechtencoalitie vraagt dan ook dat de minderjarige actief geïnformeerd wordt over zijn rechten (o.a. het recht om gehoord te worden), het verloop van de procedure en de beslissingen die met betrekking tot het dossier worden genomen. De informatie moet duidelijk en begrijpelijk zijn en aangepast aan de leeftijd en de maturiteit van de minderjarige.

¹² Het recht om gehoord te worden, het recht om zelf een asielaanvraag in te dienen, ...